

העצבי והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליטי"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת ויקהל-פקודי-חודש תשפ"ג

גליון מס' 92 • שנה ג'

דברי תורה מאת ב"ק אדמו"ר שליטי"א

מצרים כפירוש רש"י [לעיל כה טו], ותיירץ דהכונה על הברית התיכון שהיה ארכו למ"ד אמות ושאר הבריחים שהיו ארכן ט"ו אמות לא היה בנמצא כי אם אצל אנשים מיוחדים ע"כ, ולפי"ז א"ש הכתוב נמצא אתו כי לא רבים היו כאלה אלא יחידים. וכן מבואר במדרש [ב"ר פצ"ד ד'] אמר ר' לוי והברית התיכון שנים ושלשים אמה היו בו, מהיכן מצאו אותו לשעה אלא מלמד שהיו מוצנעין עמהם מימות יעקב אבינו, הה"ד וכל אשר נמצא אתו עצי שטים, אשר ימצא אתו אין כתיב כאן אלא אשר נמצא אתו וכו' הרי דהכונה על הברית התיכון.

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראות הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד. פירש"י בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע א"ל הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות וכו' וזהו שנאמר במראות הצובאות. מצינו שגם תכשיטי נשים הכניסו לעבודת המשכן וכן כתיב לעיל ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח וזם וטבעת וכומז, יש ליתן טעם לדבר.

זכורני בעת שבנה מרן אדמו"ר הבית ישראל זצ"ל את ביהמ"ד החדש בירושלים עיה"ק, הכינו העסקנים תכנית היכל גדול בלא עזרת נשים, כדרך שהיה בפולין, מרן זצ"ל כדרכו התעכב על פרט ופרט ובראותו כן הורה לשנות ולהקצות מקום בעליה לעזרת נשים והסביר טעמו כי דמעותיהן של נשים צדקניות מעלות את התפלות של האנשים, ובספר לב שמחה לאדמו"ר מגור זצ"ל סו"פ ויקהל כתב ויבאו האנשים על הנשים שע"י הנשים הצדקניות יכולים היו האנשים לבוא, ואפשר שכאשר

העגל ואשלכחו באש ויצא העגל הזה.

אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה וגו'. איתא במדרש שמו"ר [פמ"ח ג'] כל מי שנתעסק במלאכת המשכן נתן בו הקב"ה חכמה ובונה ודעת שנאמר ויעשו כל חכם לב ולא בבני אדם אלא אפי' בבהמה ובחיה שנאמר חכמה ותבונה בהמה, בהמה כתיב, שנתנה חכמה באדם ובבהמה ולא נתפרסם מכלם אלא בצלאל ע"כ, ופירשו שם דהול"ל אשר נתן לו חכמה או להם, אלא אל תקרא פְּהָמָה אלא פְּהָמָה וחיה בכלל בהמה והם החיות והבהמות שהיה בהם צורך למשכן כמו התחש והחלזון והעזים ואילים מאדמים, ועץ יוסף כתב דיתכן דבהמה וחיה לאו דוקא אלא כלומר בני אדם ריקנים מחכמה כבהמה, וכדתיא בת"כ מן הבהמה אלו ב"א הדומים לבהמה, וה"פ שאפילו מי שלא היה בו שום דעת ע"י שהתנדב לעשות במלאכה ניתנה בו חכמה.

ונראה להוסיף לפי מ"ש במדרש [ב"ר פל"ב י'] נתעלמה מעיני רבי יונתן ולא השיבו לשעה אמר לו חמריה (פ"י חמר מוליק החמור) רבי תרשיני ואני משיבו אמר לו הין אמר ליה וכו' מיד ירד לו ר' יונתן מעל החמור והרכיבו ג' מילין וקרא עליו ג' מקראות לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך אפילו בבהמות שבכם, וכן במדרש [דב"ר פ"ג ו'] אמר לו הבהם (מנהיג הבהמות) תן לי רשות לומר לו דבר אחד אמר לו אמור אמר לו אותו הבהם וכו' מיד ירד רבי יונתן מן החמור והרכיבו ארבעה מילין וקרא עליו וכו' הוי לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך מהו ובבהמתך ובבהמין שלך ע"כ. וז"ש חכמה ותבונה בהמה.

וכל אשר נמצא אתו עצי שטים לכל מלאכת העבודה הביאו. לכאורה הול"ל בלשון רבים אשר נמצאים אתו דהרי מדבר על עצי שטים ולא על עץ אחד. וי"ל בס' פנים יפות הקשה הלא היה בידם עצי שטים הרבה מן הקרשים שהיו מן האילנות שנטע יעקב בארץ

פרשת ויקהל

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו'. פירש"י למחרת יום הכפורים כשירד מן ההר והוא לשון הפעיל שאינו אוסף אנשים בידים אלא הן נאספים ע"פ דבורו. צ"ב מאי קאמר נאספים עפ"י דבורו, האם קרא להם או לאו, אם קרא להם הול"ל ויקרא משה לכל עדת וכו', ואם לא קרא להם היאך נתאספו ובאו. וי"ל לפי מ"ש רבינו הרמ"מ מרימנוב בס' מנחם ציון עמ"ש רש"י וקרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו וכו'. תמוה היכן אנו רואים פקחות, ותיירץ מן הפסוק ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד, דלכאורה יפלא דהלא משה כשהיה רוצה לאסוף את העדה היה צריך לתקוע בחצוצרות, ואין הקהיל קרח אותם כ"כ בנקל, ותיירץ שהיה יכול לאסוף את כל השכליות ולקשרם בקישורא חדא וביחודא שלים אל האחדות הנפלא וזהו מדרגה גדולה ופקחות גדול, וכמבואר בזוה"ק פ' ויחי [רל"ד ע"ב] עה"פ האספו ואגידה לכם, ושם מבואר דגם יעקב אבינו ע"ה היה לו מדרגה זו עכ"ד. וכן יש לפרש כאן שהיתה למשה רבינו מדרגה זו למחרת יום הכפורים כשירד מן ההר, שהיו נאספים עפ"י דבורו אבל הוא לא קרא להם.

לא תבערו אש בכל מושבותיכם. כתב בחתם סופר עה"ת רמזו שלא יכעס ויבער אש הכעס בשבת ע"י בשל"ה, נ"ל דמרע"ה חשש עתה פן יבואו להתקוטט זע"ז אתה גרמת מעשה עגל או גרמת כך, וכמו שחשש יוסף אל תרגזו בדרך שיריבו על מכירתו ה"נ יריבו על עשיית העגל, ומיהו בימי החול הטרידים במלאכת המשכן ונדבתו אך בשבת ששובתים ממלאכה איכא למיחש שיתקוטטו ע"כ הזהיר לא תבערו אש המחלוקות ביום השבת ע"כ. נראה להוסיף דזה נרמז בתיבת 'אש' לא תבערו אש, כי כך כתיב במעשה

הנשים הן צדקניות יכולים האנשים להיות בעלי תשובה ולהגיע לויבוא האנשים על הנשים. וכן י"ל כאן שהוכנסו בעבודת המשכן תכשיטי נשים להזכיר את זכויותיהן של נשים צדקניות בעת עבודת הכהנים וכל ישראל במשכן. ועי' ברמב"ן כאן וז"ל ואונקלוס תרגם דאתאין לצלאה לתרע משכן זימנא, נוטים דבריו לדברי ר"א שאמר שהיו הנשים האלה עובדות ה', וסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, ובאות בכל יום ויום אל פתח אהל מועד להתפלל ולשמוע דברי החמדות.

פרשית פקודי

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר. איתא במדרש [שמו"ד פ"א ב'] נכנס משה אצל בצלאל ראה שהותר מן המשכן אמר לפני הקב"ה רבון העולם עשינו את מלאכת המשכן והותרנו מה נעשה בנותר אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות. ופירשו שצויה לו לעשות בית מדרש לתורה. ובמדרש הגדול פ' פקודי עה"פ והמלאכה היתה דים אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע עשינו מלאכת המשכן מה נעשה בנותר א"ל לך ועשה אותו מדרש למשכן היינו דכתיב ומשה יקח את האהל [גז' ז] זה בית מדרשו של משה, וכן כתב בתרגום יונתן ומשה נסיבונן וטמיריון במשכן אולפן אורייתא דליה וכו' והוה קרי ליה משכן בית אולפנא. וצ"ב הלא לא מצינו שבנה שם בית המדרש, וי"ל הכונה דכח זה ממה שהותרו ישראל בנדבת המשכן נשאר לדורות שבכל מקום ובכל עת שבונים ביהמ"ד לתורה יש סייעתא דשמיא שיבאו נדיבי עם ויסייעו בבמונם להשלים את הבנין, כל זאת ממה שהותרו במלאכת המשכן.

ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים. בס' תפארת יהונתן כתב כי אלף נתמעט ע"י עגל שהוא בלח"ק שור, ולכן שכח משה האלף, אמנם ע"י ווי עמודים נזכר כי אמרינן בגמרא [סנהדרין ג'] אלמלא וי"ו שבהעלוק נתחייבו רשעיהם של ישראל כלייה, דהעלוק היה לישראל להגנה שכוונו ליוצר עולם עיי"ש, ולכן על ידי ו' נזכר ע"כ. ואולי יש לפרש עפ"י מה דאיתא בזוה"ק ותיקונים [תיקון כ"ח ע"ב] בגין דערב רב אפרישו בין שש לשבע במתן תורה, כד"א וירא העם כי בשש משה, ואוקמוהו בשש, באלין שית שעתין עבדו ית עגלא, ואפרישו בין ו"ק דאינון שש לשבע וכו'. והנה כתב רבינו בחיי שהווי"ם היו כפרה על פגם החטא שפגמו בשש ולפי"ז יש לומר דלפיכך שכחם משה כי הוא לא היה בחטא.

ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים. במדרש [שמו"ד פ"א י'] שכח באלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקל מה שעשה ווים לעמודים, התחיל יושב ומתמיה אמר עכשיו ישראל מוצאין ידיהם לאמר משה נטלן, מה עשה האיר הקב"ה עיניו וראה אותם עשויים ווים לעמודים וכו'. כל הענין תמוה היאך שכח משה רבינו ואביד ליה חושבנא בעבודת המשכן, ועוד למה אירע שכחה זו דייקא בווי העמודים ובסכום זה אלף שבע מאות וכו' הלא דבר הוא.

וי"ל עפ"י מ"ש רבינו בחיי וז"ל, ואם תשכיל תמצא כי מפני שישאל חטאו בעוון העגל בה"א וא"ו שבשם הוא האש והקול [זוה"ק ח"א השמטות ר"ס ע"ב] זאת חקת התורה אשר צוה יי' בגין דלא אתחברו ו' בה' גרמו דסאיבו

מקדשא וגרימו לון מותא, דהא מאן דאפריש לון גרים מותא לנפשיה עד דאתא פרה וכפרה על בנה, על כן ישראל שהיו שש מאות אלף הביאו שקלים לצורך האדנים שהם יסוד המשכן להיות להם כפרה על מה שחטאו בה"א, ואותם שהיו יתרים על שש מאות אלף שלא היה להם חלק באדנים עשו משקליהם ווים להיות להם כפרה על הוא"ו, וזהו שאמר עשה ווים לעמודים, והבן זה עכ"ד.

נמצא דהוויים היו עיקר התיקון שבמשכן על עון העגל, ויש ליתן רמז בכתוב ויק"ח מיד"ם ויצ"ר את"ו בחר"ט ויעשה"ו עג"ל מסכ"ה [שמות לב ד] עולה בגימ' אלף תשע"ה מכוון. והנה מעשה העגל גרם לשכחה כמו"ש בגמ' עירובין [נד.] אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, ולכן דייקא בווי העמודים שהם תיקון לחטא זה פירוד הו"ו מה"א נפלה שכחה ואח"כ משנתקן אז נזכר.

בספר אמרי אמת למרן אדמו"ר מגור זצ"ל [פקודי תר"צ ובליקוטי יהודה] פירש דכשאוחרין באל"ף ב"ת אין יכולין לשכוח, כמו שמספרים מעשה **מהבעש"ט** ז"ל שנסע לאיזה מקום ונטלו ממנו כל המדרגות עד ששכח הכל והתחיל לצרף אות לאות של הא' ב' עד שנזכר הכל, כן היה כאן אצל משה רבינו ע"ה שהאיר הקב"ה עיניו באותיות התורה מן א' עד ת' וכשאחז משה רבינו בא"ב כמו"ש ואת האל"ף, עיי"ז נזכר, כל האותיות אלף בית גימל וכו' עם ה' אותיות מנצפ"ך בגימ' אלף תשע"ה ע"כ דפח"ת. ראוי לציין שמקור חשבון זה הוא בספר הליקוטים **לרמ"ד וואלי** ח"א עמ' קפ"ו.

פרשית החודש

ויאמר ד' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. במדרש וכן במפרשים נתבארו כמה וכמה טעמים לאמירת מצוה זו אל משה ואהרן יחדיו. ונראה לבאר עוד בדרך מוסר עפ"י מה שאמרו חז"ל [חולין ס' ר'] שמעון בן פיז רמי כתיב [בראשית א טז] ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים, וכתוב [שם] את הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לך ומעטי את עצמך, אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעית את עצמי, אמר לה לך ומשליו ביום ובלילה וכו' זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים ע"כ. ויש לדייק דלכאורה שפיר טען הירח לפני הקב"ה הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעית את עצמי, ולא מצינו מה תשובה השיב הקב"ה על טענה זו. גם יש להקשות על כל עיקר תלונת הירח שהיה מבקש מהקב"ה שימעית את החמה מטעם שאין שני מלכים משתמשים, ולכאורה מאי חזית שהחמה תקטין עצמה דלמא על הירח להמעית את עצמו מטעם זה. עוד צ"ב למה זכה הירח למשול ביום ובלילה ולימנות בו ימים ושנים ומועדים וכו', וכי משום שנתקנא בחמה ולא נענה הקב"ה לבקשתו להמעיתא ראוי הוא לפרס.

ויש לבאר דבאמת לא היה הירח מבקש להמעית את החמה כלל, אדרבה בקשתו היתה להגדיל את החמה ביותר משום שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד וכשתגדל החמה ממילא יקטן הירח ממנו. אך הקב"ה לא נענה לבקשתו אלא א"ל לך ומעטי את עצמך, ועומק כוננו כביכול בתשובה זו ללמד דעונה אמתית היא שימעית ויכניע את עצמו, משא"כ אם מחזיק

בגאוותו רק שמנית לחבירו להתגדל עוד, זו אינה ענוה אמתית. ולכן כשראה הקב"ה את כונת הירח הטובה שבענוותו מבקש להגדיל את החמה על פניו, א"ל כונתך רצויה אבל אין זה דרך ענוה אמתית, אלא שתכניע את עצמך ותרד מעט מגדולתך הקודמת ותקבל מרות החמה. ולכן קבל הירח שכר דלכל מצות התורה ימים ושנים מועדים וזמנים מונים לירח ולא לחמה, וכל זה משום דמעט עצמו (וממילא ע"י כן נתקצר מהלכה ממהלך החמה דזמן סיבוב גלגל החמה שס"ה יום ורביע זמן סיבוב גלגל הלבנה כ"ט יום י"ב תשצ"ג, ואינם מזדמנים בשוה בנקודה אחת אחר גמר סיבובם, ובזה ניכר דישאל מונין ללבנה והיא קובעת לימים לשנים ולחדשים), ועי' בס' תורת חיים ודברי שאול בביאור אגדה זו.

והנה כדבר הזה ממש אירע אצל משה ואהרן, דמראשית היו משה ואהרן שוים במעלתן וכמו"ש חז"ל [תוספתא סוף כריתות] עה"כ בפרשת וארא [שמות י כו] הוא אהרן ומשה וגו', מלמד ששקולים זה כזה. אך מאז שכח משה לגילוי שכינה ונעשה שליח ד', המעיט אהרן עצמו כלפי משה דכתיב בפרשת שמות [ד יח] הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבך, פירש"י לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה. ומשם זכה אהרן לכהונה גדולה כדאמרו חז"ל, ולא די שלא הקפיד על שעלה משה לגדולה יותר ממנו אלא הכניע עצמו לפניו כמו"ש [שמות ד טז] והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלקים, ואמרו חז"ל במדרש [שמו"ד פ"א יז] אעפ"י שהוא אחיך גדול ממך יהיה מוראך עליך, ולכן זכה אהרן לקבלת פרס כדאמרו חז"ל [שבת קלט.] להיות חושן המשפט ואורים ותומים על לבו, דהיינו שכל ישראל תלויים בו והכל נקבע על פיו, והוא דומה ממש לענין הפרס שקיבל הירח בשכר שמיעט עצמו, ולכן נאמרה מצוה זו החודש הזה לכם ראש חדשים שהוא ענין שכר הלבנה כדאמר לימנו בך ישראל ימים ושנים, ע"י משה ואהרן יחדיו, משום דגם הוא קיבל שכרו בעבור ענוה אמתית.

ובזה יש לבאר מה שהתקינו חז"ל [סנהדרין מב.] לומר בברכת הלבנה פועלי אמת שפעולתן אמת, וכתבו התוס' שם [ד"ה פועלי] דקאי על מיעוט הלבנה שבאמת ובדין מיעטה. ובמהרש"א ביאר דזה שאמר ששים ושמיים לעשות רצון קונם, דאעפ"י שמיעט הלבנה גם היא ששה ושמייה לעשות רצון קונה להתמעט עצמה ע"כ. ולדברינו י"ל הכונה דלכאורה שינה הקב"ה ולא קיים מאמרו דהא אמר את שני המאורות הגדולים ולבסוף לא נעשה כן, ואם כי באה הלבנה לפניו בטענה דאי אפשר לשני מלכים וכו', אבל הלא היה אפשר לקיים שניהם באופן שיגדיל את החמה, והלבנה תשאר כמו שהיא וממילא היתה הלבנה מתמעטת וגם היו שני המאורות גדולים כמו שעלה במחשבה לפניו. אך להנ"ל אתי שפיר, מכיון שאין זו ענוה אמתית ולא מיעוט קרי לה אא"כ תקטין את עצמה, וז"ש פועלי אמת שפעולתן אמת, ע"כ הוצרך להמעית הלבנה כדי שתהיה פעולת המיעוט אמתית.

ובזה יש לבאר הפסוק שהובא במדרש כאן הה"ד יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירח [תהלים עב ז], פ' יפרח בימיו צדיק הוא אהרן הצדיק אוהב שלום, בו בחר ד' להיות קדוש ד' מכל שבטי ישראל דכתיב [במדבר יז ג] פרח מטה אהרן, וזאת משום מדת רוב שלום והכנעה שהמעית עצמו כלפי משה, כשם שהמעית הירח עצמו כלפי החמה עד בלי היותו כלל, דסיהרא לית לה מגרמה כלום [זוה"ק ח"א קפ"א ע"א] דהיינו שאין אורה אלא במה שמקבלת מן החמה, וזהו עד בלי ירח.

תורת של אבות

דברי תורה מרבתינו הקדושים זיע"א

פרשת ויקהל

ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר. פירש"י ז"ל אשר צוה ה' לי לאמר לכם. לכאורה ה' קשה לרש"י ז"ל דמלת לאמר נראה כשפת יתר, וע"כ פירש צוה ה' לי לאמר לכם. אמנם גם עם פירושו לא ניחא, כי הלא לא בדרך יתר מאשר נדע בלא פירושו.

אמנם נראה לפרש ע"ד היחוד, הנה כתבו בספח"ק ענין המשכן וכליו שמצותו נוהג גם בזמנה, והיינו שכל אדם מישאל יתקן את מדותיו ורמ"ח איבריו וכל גופו שיהיה כלי מוכשר לקבל טהרה, היינו השראת שכינתו ית' בתוכו בסוד המשכן וכליו, כי כן לבו יהי הארון להשכינה הקדושה, וכל שאר איבריו בסוד שאר כלי המשכן, והנה עיקר העבודה לזה ליחד שם הוי"ה בשם אדני' להיות ה' בהיכל קדשו והוא בחי' יחוד יסוד ומלכות, וכמו שכתב בלקו"ת מהאריז"ל פרשה זו וז"ל, דע כי בצלאל מסוד שם הוי"ה ב"ה כו' אהליאב שבא משבט דן כו' שם אדני', וכן בבנין הבית, שלמה מצד יהודה וחירם מצד דן ונתחברו בסוד יאהדונה", ולעיתיד משיח מיהודה ושריה מן וכו' עכ"ל.

וענין היחודים האלו נאמרו לכל איש ישראל יהיה מי שיהיה, ואם לחשון אדם לומר הנה היחודים האלו לא נאמרו לאנשים פחותי הערך כמוני כי אם לבעלי מדרגה ובעלי השגה, לא כן הוא ואין הצדק אתו, כי אף אליו נאמרו, וכמ"ש רבינו הק' **מקאמאראנא** זצוק"ל בכמה מקומות (בפ' ויקהל ע"פ והיו תואמים מלמטה) שכל היחודים שנאמרו למשרע"ה נאמרו אפי' לפחות שבפחותים.

ובזה אפשר לפרש כאן, ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר, ז"ה הדבר, ז"ה יסוד, הדבר מלכות (ענין מאורי אור), ורצונו לומר ויאמר משה הנה היחוד יסוד ומלכות שזה עיקר היחוד אשר צוה ה' לי, זה עצמו נאמר לי לאמר לכם שכל אחד מכם יכול לעשות זה היחוד, והבן. (אור מלא)

וכל איש אשר הניף תנופת זהב לה' - זקף

גדול. רמז למה שכתוב במדרש הגדול, וכל איש זה שהקדיש זהב לכפורת, וזה זקף גדול היינו נדבה גדולה וחשובה. (תפוזי חיים - טעמי המקרא)

והנשאים הביאו - זקף קטן. כמו שכתוב ברש"י דכתיב נשאים חסר יו"ד לפי שנתעצלו ולא הביאו בתחילה ולכן נחסר אות מהם, וזה זקף קטן שנחסר ונתקטן שמם. (שם)

ויעשו כל חכם לב - קדמא ואזלא. כמו שכתוב בפסיקתא רבתי (פ"ו) כשאמר הקדוש ברוך הוא שיעשו משכן מיד נזדרזו בו דכתיב ויעשו וגו' וזה קדמא ואזלא שהקדימו ללכת בזריזות לעבודת המשכן. (שם)

ויקחו מלפני משה את כל התרומה וכו'. לא אמר ויקחו מאת משה, רק מלפני משה, שקודם לקחתן היו מסבבים שיבוא כל נדבה ונדבה נגד פני משה, שיסתכל בנדבה ההוא בכדי שתשרה בו כח הארת הדעת דמשה, ויהיו עושי המלאכה עושים בדעת, וחפץ י"י בידם יצליח. (אגרא דכלה)

פרשת פקודי

בהתחלת הפרשה יש לרמז מה שאמרו רז"ל במדרש [ילקוט מ"א ו' רמז קפד] שהמשכן נגמר בכסלו וצוה הש"י להמתין בחינוכו עד ניסן ונתבייש כסלו והבטיח לו הש"י לשלם חינוכו בימי ביטול מלכות יון בזמן החשמנאים, והנה סיום הפרשה הנ"ל [ויקהל] נחשת, הרומוז לנר חנוכה כידוע [כמ"ש בבב"י מאמרי חנוכה נחשת ר"ת נר חנוכה ש"ס תדליק, וע"י שם עוד בשם הרוקח] ואמר אלה פקודי המשכן מה שנפקד ונחסר בזמן המשכן היינו החינוך בכסלו נשלם בימי מלכות יון, נרמז אל"ה, ל"ו נרות דחנוכה. (ילקוט מהרצ"א)

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו' עבודת הלויים וגו' ודקדקתי למה הודיע הכתוב כאן

עבודת הלויים ביד מי היתה, והנני אומר עפ"י מה שראיתי בלק"ת לרח"ו ז"ל: ראה קרא ה' בשם בצלאל ענין ראיה זה שאמר 'ראו' הכוונה לפי שה' קשה בעיניהם לאמר שעל ידי מעשה המשכן יתכפר על מעשה העגל, לכן אמר מופת גדול זה שלא בחר ה' מי שיעשה המשכן אלא בצלאל בן בנו של חור שהרגתם אותו על שלא עשה את העגל בזה היה' לכם מופת כי במעשה המשכן יתכפר להם עון העגל כיון שקטיגור נעשה סניגור, לכן לא יחס בצלאל אלא עד חור ולא יותר ולא פחות להורות להם שהוא מזרעו של חור להיות סניגור על קטיגור ע"כ, ועתה נבא לביאור הכתוב, אלא פקודי המשכן כמו ופקד המלך פקודים הממונים על המשכן, מזה רא' שמשכן עדות שויתר להם מעשה העגל, ומפרש הכתוב מי הם הממונים, 'עבודת הלויים' שלא חטאו 'ביד איתמר בן אהרן' שעשה העגל וגם בצלאל בן בנו של חור עשה את המשכן, והם העדות שויתר להם כיון שקטיגור נעשה סניגור. (שמעון טובה)

ויביאו את המשכן אל משה. עירש"י שלא היו יכולים להקימו. ובפסוק הוקם המשכן, הוקם מאליו. ובמדרש ילמדנו רבינו איזה דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון וכו', וצ"ב שייכות המדרש לכאן. וי"ל כי ענין התקנה כהן קורא ראשון הוא מטעם הכתוב וקדשתו, וזה הוא ענין יותרת הכבוד שיקרא ראשון לכל דבר, ועי"ז הכבוד שנתכבד הכהן מן העם יוכל לפעול שלום בינותם, כי עי"ז יהיו דבריו נשמעים, משא"כ אם אין מכבדין אותו כראוי (וכאשר הארכנו בזה למעלה פ' תשא), וע"כ כהן קורא ראשון מפני דרכי שלום שיהיה בכחו לפעול שלום אשר הוא כולל הכל, והנה כאן בענין הקמת המשכן שהוקם מאליו א"כ למה היה מהצורך שיביאו אותו אל משה, רק כי הקב"ה רצה לכבדו בזה ולנשאו שעל ידו יבוא השראת השכינה ועי"ז יכובד בעיני העם בראותם שלא היו יכולים לפעול כזאת ויהיו דבריו נשמעים לטוב להם כל הימים, וע"כ אתי שפיר סמיכות המדרש כהן קורא ראשון מפני דרכי שלום לכאן בענין הקמת המשכן. (שארית יעקב)

מראשי צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

רבי יצחק מטיה פאנעט זצ"ל בן מרץ רבינו רשיבבה"ג בעל המראה יחזקאל זיע"א

כל הימים. רבי יצחק משה לא חפץ היה לשמש ברבנות אבל עם כל זה היה נאלץ לדון ולהורות הלכה למעשה מחמת העדר רב ואב"ד בישובי הסביבה, בשאלות איסור והיתר ענה לפונים אליו, ובדברים הקשים עמד בקשר מכתבים רצוף עם אביו מורו ורבו, ואחרי הסתלקותו של אביו דבק באחיו הצעיר הר' מנחם מענדל שכבר היה רב בישוב באיזור ההוא, בסוף ימיו עבר להתגורר בעיר דעש שם ישב בשלוה ותורתו אומנותו עד יומו האחרון בחודש אדר שנת תרמ"א. כתביו של ר' יצחק משה לא נמצאו אבל בספר 'שארית יעקב' לבנו מצאנו כמה וכמה מדרושי הנאמרים בדרך מוסר וחסידות ונדפסו במדור מיוחד בשם 'מראה הר"ם'.

נלב"ע אדר תרמ"א וע"פ המקובל מקום מנוחתו בעיר דעש סמוך לאהל הרבנים זיע"א

הנער יצחק משה גדל ועשה חיל בלימודיו בטערצאל, ואחר שנים אחדות נסע לבית אביו לקארלסבורג. כאשר שב לבית הוריו כבר היה בחור מופלג בתורה ובחכמה ועמד לימין אביו יחד עם אחיו הצעיר הרה"ק רבי מנחם מענדל מדעש זצוק"ל, ועזר על ידו בהנהגת הרבנות ואף בכתובת התשובות לשואלים, ואף הם נדפסו בשו"ת 'מראה יחזקאל' הנ"ל. מטבעו היה איש צנוע ובורח מן השררה, אביו נוהג היה לומר כי זכה לארבעה בנים צדיקים, שנים מהם נגלים ומפורסמים ושנים צדיקים נסתרים.

אף הוא זכה לאשת חיל, אשה גדולה מפורסמת במעשיה הטובים בתו של הרבני הצדיק ר' משה ארי' גאלדשטיין מישוב טינטעלניק, אשר נטל על עצמו להחזיק את חתנו זה בכבוד גדול על שולחנו

רבי יצחק משה נולד לאביו הגדול בשנת תקע"ד בעיר טערצאל, משחר ימיו ניכרו בו כשרונות גדולים ואביו היה מחשיבו ומחבבו עד למאד, בתחילה קיבל תורה אצל אביו בעיר הולדתו ולא נשלח לשיבות מרוחקות כאחיו, גם אחר שהעתיק המראה יחזקאל את משכנו לקארלסבורג בעלותו לכהן פאר כרב הכולל של מדינת זיבענבורג נשאר בנו העלם יצחק משה שהיה בן תשע שנים בעיר טערצאל, שם למד תורה ונתגדל בבחורו בצלו של הגאון ר' חיים יוסף גאטליב זצ"ל תלמידו וממלא מקומו של רבינו ה'מראה יחזקאל' ברבנות טערצאל, אולם אביו עמד עמו גם ממרחק בקשר מכתבים רצוף ועינו היתה פקוחה על חינוכו והדרכתו, כאשר אנו מוצאים בספרו שו"ת מראה יחזקאל כמה איגרות לבנו הבחור יצחק משה.

דרושי נפלא לפרטית החודשי מספה"ק
מראה יחזקאל [פרטית שמיני]

נתקשיתי בטעמו של פ' החודש למה תקנוהו דבשלמא פ' שקלים להזהיר על השקלים ופ' זכור לזכור מעשה עמלק ופ' פרה להזהיר על הטהרה קודם פסח אבל פ' החודש איני יודע מה מלמדינו בזה שהוא ראש חודש, ואין לומר בשביל קרבן פסח הלא באמת אין הדין כן רק פסח מצרים מקחו ממעשור ולא פסח דורות (פסחים צו), גם צריך לבאר מה שאמרו חכז"ל [מנחות כט.] ג' ברים נתקשה משה, והסימן הוא שמו מ'נורה ש'רצים ה'חודש, וכבר ביארתי ענין הקישוי של המנורה בפ' תרומה (ד"ה ופסי"ז ביארת), וצריך לבאר לג' מהו הקישוי של שרצים והחודש ולכאורה בשרצים אין מקום להתקשות ולג' מציון שום מין טהור בשרצים כדולן טמאים, וגם החודש הלא הסנהדרין חכמו ולמדו בע"פ קידוש החודש.

ולבאר כל זה נקדים ב' הגמרות דלכאורה סותרין זה את זה, דאיתא בסנהדרין [גמ'] כל הזוהב יצרו ומתווה עליו כאלו כבדו להקב"ה בב' עולמות שנאמר זוהב תודה יכבדנני, ועוד איתא בגמ' [שם] בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא מקריב קרבן כו' אבל מי שדעתו שפילה עליו כאלו הקריב כל הקרבנות שנאמר וזבחי אלקים רוח נשברו, ומלבד שהאמורים בעצמם קשים להולמן לשון זוהב יצרו ומתווה עליו ועוד דקדוקים רבים, דגם נראים כסותרים זא"ז.

דנהה בודאי שמדת השפלות הוא טוב מאוד אבל צריך להזהיר שלא יתה על ידי כך נסוג אחור מעבודת הבורא כשישים על לבו להכיר שפלותו וקיצורו בעבודת הבורא ואיך הוא מתלכלך בחטאים ועוונות כל שעה ורגע וכבר התוודה כמה פעמים ואעפ"כ שב אל קיוא עי"ז תגבר עליו המרה שחורה ויתרפה מעבודת הבורא מחמת הבושה והכלימה ואפילו להתוודת בפיו ושפתיו לא יוכל לפתוח פיו, ואעפ"י שבודאי ע"י הבושה זו נמחלין לו עוונותיו מ"מ לא יוכל לבא לאיזה מעלה יתירה להוסיף מצות ומעשים טובים ושלומות, וע"כ צריך להשיב אל נפשו הלא לכך נבראתי לעשות נחת רוח לפניו, והענין הוא שצריך להתעשת בשני דברים השפלות עצמו וגדלות הבורא שאם אינו מכיר רק שפלות עצמו עי"ז אינו יכול להחזיק ביראת ה' לקנות שלימות כי לפי עדתו שאם היה צדיק היה עובד ה', אבל האמת הוא שצריך לחשוב ג"כ בגדולת הבורא וידע ויבין שאפילו משה רבנו"ה לא היה יכול לצאת מ"ח נגד הש"ת שהוא אין סוף וא"כ למה יגרע עכשיו שאינו צדיק רק שצריך לדעת שלכך נברא וכנ"ל, וכמו שביארתי בפ' תרומה בענין המנורה.

וזוהו אמרס ז"ל כל הזוכה את יצרו שאינו זוכה את עצמו בהכרת השפלות רק את יצרו זוכה שהאדם מצד גשמיותו ויצר הרע הוא שפל אבל מצד נשמתו הוא גדול וע"כ מתוודה עליו שאינו מתבושש לעצור במילין הרי זה מכבד להקב"ה בב' עולמות הן בעוה"ז בהכרת שפלותו לפי חטאיו והן בהכרת גדלות הבורא מעוה"ז. יבא למעלה יתירה, אבל מי שרעדו שפלותו עליו שהוא אינו נמאס אינו מרויח רק כאלו הקריב כל הקרבנות לכפר עוונותיו עליו"ש שני הגמרות.

וזהו ביאור אמרם ז"ל בפ' איזהו נשך (ב"מ סא:). המעלה דכתיב גבי שרצים [אני ד' המעלה אתכם מארץ מצרים ויקרא יא מה] ל"ל ומשני שאמר הקב"ה אלו לא הוצאתי אתכם רק בשביל דבר זה די עיר"ש, וי"ל דזהו גופא הקישוי שנתקשה משה בשרצים מה מעלה יש בזה שנמנעים משרצים וכמ"ש רש"י דמעלה הוא לשון עילוי, ומשני כיון שהקב"ה צוה ע"כ הרי הוא מעלה גדולה שאמר ונעשה נחת ורוח לפניו.

וכמו כן גבי חודש, שהלבנה מורה על השפלות והמיעוט והחמה מורה על הרבוי שהקב"ה נקרא שמש ומגן ה' אלקים [תהלים פד יב], וישראל נמשלו ללבנה, וכמו שביארתי מקרא [ש"ש יו] מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה, שנשקפה כמו ששוחרין ומבקשים את הש"ת כלעומת זה כדרך שבא לראות כו', והיינו כמו הלבנה נגד החמה כל עוד שמתקרבת אל החמה אינה מאירה רק כשמתרחקת אזי מאירה, כמו כן כשאדם מכיר התרחקותו מהש"ת אז הוא מאיר שהקב"ה שוכן את דכא, וזהו טעם נכון לפ' החודש בשבת לפני ניסן, כי בחודש הבא קונים שפלות ע"י אכילת מצה שמורה על הכנעה, ושבת הוא מורה על הריבוי מהרבת השפע למעלה המנחיל מנוחה לעמי ישראל וקדושתו צריך לקנות ב' המזריגות כנ"ל.

וזהו שאמר החודש הזה לכם ראש חדשים, שע"י מדת הכנעה הזו אתם ראש לכל כמ"ש כי לא מרובכם כו' כי אתם המעט כו' וע"כ ויקחו להם איש שה, ע"ד שאמרו חכז"ל למה נבחרו צאן לקרבנות לפי שהם שפלים מכל כו' כשה לטבח כו' לפני גזזי נאלמה כו' ולא יפתח פיו כו', כמו כן בחודש הזה המנהיג היא השיחה, ובזה נתקשה משה [היאך] אפשר לאדם להתחנך ביראת ה', והשפלות יסיר לבו, והזהיר לו הקב"ה כי הקדש נאמר שדמיון הנהגת הלבנה נגד החמה, שע"י סתירותיה מהותה והפחותה נראה וקדש. איז מאד ע"ל עבר פניה אור השמש.

המִטְיָךְ (מאִתְקֵד) מִמִּנְחָגֵי לֵיל הַסֵּדֶר במחיצת רבינו האור מלא זיע"א

נר. אמר "רחצה מוציא מצה" ביחד, קודם הנטילה, ועיין בסידור בכוונותיהם, והמתין עד שנטלו כל המסובים את ידיהם לסעודה, נטל ידיו ואמר הנני מוכן ומוזמן לקיים מצות אכילת מצה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו' ויהי נועם וגו' וברך ברכת המוציא כשידיו אוחזות במצה העליונה והתחתונה, שטמ המצה התחתונה וידיו עדיין אוחזים בעליונה ובמצעית הפרוסה, ופירך על אכילת מצה, ולקצוה לעצמו השני כזיתים לא גדולים וטבל שלש פעמים במלח, וחילק להנשים ולאנשי ביתו, ואחר שחילק אז הסב על מטתו ואכל לא במהירות וגם לא בלע בפעם אחת.

יג. הגברים ברכו על לחם משנה שלפניהם, וכל המסובין ברכו לעצמם.

יד. "למור" עירב המרור שעל הקערה עם שאר המרור, וכן עשה עם החרוסת. וחילק בעצמו כזית לכל אחד מן המסובין, ולהנשים שלא יכלו לאכול כזית שלם נתן פחות, או שנתן להם שאלא"ט (חסה) כשהיה בנמצא.

טו. המרור לכורך טבל גם כן בחרוסת וחלק לכל אחד ואחד ואמר זכר למקדש כהלל וכו' היה כורך פסח מצה ומרור.

נח. הכריז "שלחן עורך" וערכו הסעודה, ואכל הביצה שעל הקערה
מטובל במי מלח כנהוג ואח"כ עשו הסעודה ושתה יין אחר אכילת הדגים
ואחר אכילת הבשר.

נ"י. אחר הסעודה קודם ברכת המזון היה רגיל לעשן סיגריה.

פ. לא שרו שום זמירות רק כשחל בליל שבת כיבד לאחד אחר הסעודה קודם האפיקומן לשיר כל מקדש.

לשייץ תורה

מתוך ספר 'לטייץ תורה' על כפל לטייטות בתורה מאת כ"ק אדמו"ר טייליט"א

וְהֵם הִבִּיאוּ אֵלָיו עוֹד נִדְבָה בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר: גְּמָרָא [יֹאמַר עַהּ], מַאי בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן מִדְּבַר שִׁירָד לֵהֶם בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר, מִלְּמַד שִׁירְדוּ לֵהֶם לְיִשְׂרָאֵל אַבְנִים טוֹבוֹת וּמִגְרָלוֹת עִם הַמֶּן. מִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא [תְּרִימָה ד'], א"ר יוֹחָנָן מֵהוּ בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר, לִשְׁנֵי בַקְרִים הִבִּיאוּ אֶת כָּל נִדְבוֹת הַמִּשְׁכָּן שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בִּרְכָה בִּנְדָבוֹתֵיהֶם. תּוֹסֵפוֹת הַשֶּׁלֶם, בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּב' עוֹלָמִים, כִּי הָעוֹשֶׂה מִצְוָה בְּעוֹז' זֹכֶה כְּאִילוֹ יַעֲשֶׂה וְכו' וְזוֹהוּ בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר, בַּבֶּקֶר זֶה עוֹלָם הַבָּיָא.

א. פירש"י שירדו להן אבנים טובות - הביאו נדבה ממה שמוצאין בבקר בבקר כשיוציאן ללקוט את המן, שנאמר וילקטו אותו בבקר בבקר (שמות ט"ז כ"א). בהגהות הגר"א למכילתא דר' שמעאל בשלח פ"ח ע"ה פ' וילקטו אותו בבקר בבקר, בשחרית בשחרית, סמך דרשה זו לשם דורשי רשומות אמרו מכאן שירדו להם לישראל אבנים טובות וכו'.

ג. דרשה זו בשינוי לשון קצת בשמו"ר תשא פמ"א ב', ובפ' במדבר פ"א א', ובתנחומא נשא כ"ז, שם לא גרס 'מהו בבקר בבקר', וכ"ה במדרש תנחומא הקדום. ובמדרש תהלים ק"א אמר רבי יוחנן, לפני בקרים הביאו ישראל נדבת המשכן, שנאמר בבקר בבקר. א"ה צ"ע למה לא נדרש כאן ליתן תחום לבוקרו של בוקר כמו שדרש בכ"מ, היינו עלות והשחר.

ה. המשך המאמר, וסמך ליה ויבאו כל החכמים העשנים וכו' איש איש וכו', כשיבוא בוקר של עוה"ב יבואו כל החכמים תלמידי חכמים לקבל שכרם, וכל העושים מלאכת מצוה בעוה"ז יבואו לקבל שכרם, וזהו את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו, זה בא לקבל שכר מקרא וזה שכר משנה וזה שכר תלמוד וזה שכר מצוה זו וזה שכר מצוה זו, וזה איש איש ממלאכתו אשר וכו'.

ברכת מזל טוב

קדם האי גברא רבא ויקרא, ידידנו וידיד ד', רודף צדקה וחסד, מסור בלו"נ לקהילתנו, מעמודי התווך של בית מדרשינו

ה"ה הר"ר חיים זיטלר חי"י

לִצְבֹּנֵי יְדִידָיו הַדְּגוּל מִזֶּה"ר ז"ל ה'י"ו

לרגל השימחה השירזיה במעונו בלידת נכדתו תחי'

והננו לברכו מעומקא דליבא שיזכו אביה ואמה לגדלה לתורה לחופה ולמע"ט וירוו ממנה ומכל יו"ח רוב נחת דקדושה אכ"ר

מבחרים מעומקא דליבא

לומדי ומתפללי בית המדרש בני שלטיים קוסוצ